

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2013

DUTCH

HIGHER LEVEL

Wednesday, 19 June

09:30 – 12:30

DEEL 1

(30 PUNTEN)

Lees de tekst en beantwoord de vragen

Laat mij horen wat u zegt en ik zeg u wie u bent

1. Taal is niet alleen een middel om iets uit te drukken. Als dat zo was, had vast en zeker één taal alle concurrenten uitgeschakeld. Maar taal heeft een misschien wel net zo belangrijke tweede functie: uiting geven aan onze identiteit.
2. Er zijn ongeveer zesduizend talen op de wereld en waarschijnlijk zijn die allemaal geëvolueerd uit één oertaal. Een van de oorzaken van de versnippering is dat het volk dat die eerste taal sprak, zich gesplitst heeft in meer stammen, die zich op andere plaatsen hebben gevestigd en die ook anders zijn gaan leven. Omdat taal onder meer uiting geeft aan een levenswijze, zijn die talen dus veranderd.
3. Maar er speelde nog een tweede fenomeen. Zodra mensen die tot een bepaalde gemeenschap behoren, merken dat er kleine taalverschillen zijn met naburige groepen, gaan ze die verschillen cultiveren. Op die manier maken ze duidelijk dat zijzelf tot hun groep behoren, en de anderen niet. Taal als een uniform, dat is een kwestie van identiteit zoeken en bevestigen.

Compromis

4. Taal staat dus onder spanning. Aan de ene kant is het een communicatiemiddel en in dat opzicht is het een pluspunt als die taal door zo veel mogelijk mensen gebruikt wordt; aan de andere kant helpt ze ons een sociale en culturele identiteit aan te nemen en versterkt ze het groepsgevoel, wat de verschillen tussen talen accentueert. Elke taal is een compromis tussen deze twee tegenstrijdige eisen.
5. Dat speelt ook binnen wat wij gewoonlijk verstaan als één taal. Neem het Nederlands. Aan de ene kant wint dat aan communicatiekracht als we allemaal hetzelfde Nederlands spreken en schrijven. West-Vlamingen kunnen dan perfect in gesprek gaan met Groningers; boeken die in Limburg werden geschreven, worden ook gelezen in Noord-Holland; televisieprogramma's worden zonder ondertitels uitgewisseld tussen Nederland en Vlaanderen; jongeren uit de stad begrijpen ook ouderen van het platteland en omgekeerd. Daarvoor dient een standaardtaal.
6. Aan de andere kant gaan mensen zich meer identificeren met een taal als die meer van hun eigenheid uitdrukt en aansluit bij een kleinere gemeenschap. Dat werkt de versnippering in de hand. Elk dorp z'n eigen taal. Zo'n standaard is immers slechts de bovenste laag van het taalgebruik in wat nu is afgebakend als een taalgebied.

Groepstaal

7. Soldaten, studenten, ambtenaren, medisch personeel en andere beroepsgroepen ontwikkelen een woordenschat die niet alleen als vakterminologie bestempeld kan worden, maar die ook dient als karakteristiek 'slang' voor gebruik onder gelijkgestemden.
8. Sommige groepstalen blijven beperkt tot een kleine kring. Bekend is het verschijnsel thuistaal: mensen bedenken woorden en uitdrukkingen voor gebruik binnen hun eigen gezin. Een familie geeft op internet een inkijkje met bijvoorbeeld 'algemeen boodschappelijk werk' (boodschappen doen), 'een lichte fietsing' (ommetje per fiets), 'een korte legging' (ligpauze), 'urremurren' (tegenstribbelen zoals kleuters doen). Ook populair is pseudo-Spaans, bijvoorbeeld 'los ballos' en 'hasta la pasta' als afscheidsgroeten.

Tussentaal

9. Waar twintig jaar geleden vrijwel alleen in de standaardtaal schriftelijk gecommuniceerd werd, zijn groepstalen alomtegenwoordig in de sociale media. De druk die dat zet op de standaardtaal, wordt nog versterkt door de populariteit van informele variëteiten, zowel in Vlaanderen als in Nederland.

10. Tegenstanders zijn scherp over het succes van niet-standaardvariëteiten. Geert Van Istendael bedacht de term Verkavelingsvlaams voor tussentaal en schrijft daarover: 'Het is de taal van een nieuwsoortig, door en door vals Vlaams zelfvertrouwen, het is de taal die uit minachting voor de spraak van gewone mensen en uit angst voor het Nederlands geboren is, een wangedrocht is het, die taal van het nieuwe Vlaanderen, dat blaakt van intellectuele luiheid.'

11. Of het Verkavelingsvlaams een normale stap is, of een hindernis, over één ding zijn voor- en tegenstanders het eens: het ontstaan ervan heeft te maken met sociale en culturele ontwikkelingen en mensen hebben die taal omarmd omdat ze meenden dat die paste bij hun identiteit. De Nederlandse variëteit die overeenkomt met de Vlaamse tussentaal, is het Poldernederlands. Eerst was dat de nogal plat klinkende uitspraak met bijvoorbeeld 'maain' in plaats van mijn, 'luik' voor leuk en 'kaud' voor koud, die hoogopgeleide vrouwen lieten horen aan het eind van de jaren negentig. Intussen heeft deze vorm het Algemeen Nederlands voor een groot deel verdrongen in Nederland.

Uit: De Standaard, dinsdag 20 november 2012 (de tekst werd aangepast met het oog op dit examen)

VRAGEN EN OPDRACHTEN

Alle antwoorden moeten in het Nederlands gegeven worden.

Deel 1: tekstbegrip

(30 punten)

Beantwoord de volgende vragen in correcte en volledige zinnen. Citeren is alleen toegestaan als het niet anders kan.

1) Waarnaar verwijzen de volgende woorden?

a: 'die' (alinea 2: zijn die allemaal geëvolueerd)

(1 punt)

b: 'ze' (alinea 3: gaan ze die verschillen cultiveren)

(1 punt)

Wat betekenen de volgende uitdrukkingen?

c: 'Taal staat dus onder spanning' (alinea 4)

(1 punt)

d: 'een wangedrocht is het' (alinea 10)

(1 punt)

e: Welke term bedacht van Istendael voor 'tussentaal'? (alinea 10)

(1 punt)

2) Leg uit in andere woorden met dezelfde betekenis voor de cursieve woorden:

'Zodra mensen die tot een bepaalde gemeenschap behoren, merken dat er kleine taalverschillen zijn met naburige groepen, gaan ze die verschillen *cultiveren*.' (alinea 3)

(5 punten)

3) Leg uit hoe sociale media druk zetten op standaardtaal.

(5 punten)

4) Waarvoor dient de standaardtaal ondermeer volgens deze tekst?.

(5 punten)

5) 'Maar taal heeft een misschien wel net zo belangrijke tweede functie: uiting geven aan onze identiteit.' (alinea 1)

Geef je commentaar op deze uitspraak en betrek daarbij je eigen ervaring.

(5 punten)

6) 'Elke taal is een compromis tussen deze twee tegenstrijdige eisen' (alinea 4).

Welke twee tegenstrijdige eisen zijn dat en ben je het daarmee eens of niet? Beargumenteer je antwoord.

(5 punten)

Deel 2: commentaar

(30 punten)

Becommentarieer in minimaal 100 woorden de volgende kwestie:

'Bekend is het verschijnsel thuistaal: mensen bedenken woorden en uitdrukkingen voor gebruik binnen hun eigen gezin. Een familie geeft op internet een inkijkje met bijvoorbeeld 'algemeen boodschappelijk werk' (boodschappen doen), 'een lichte fietsing' (ommetje per fiets), 'een korte legging' (ligpauze), 'urremurren' (tegenstribbelen zoals kleuters doen). Ook populair is pseudo-Spaans, bijvoorbeeld 'los ballos' en 'hasta la pasta' als afscheidsgroeten.'

Denk je dat thuistaal schadelijk of nuttig is voor standaardtaal of niet? Verklaar je antwoord.

Deel 3: opstel

(40 punten)

Schrijf een opstel van minimaal 300 woorden. Kies één van de volgende opgaven.

a) Zolang iemand te verstaan is, maakt het niet uit of de taal die hij of zij gebruikt volgens de officiële norm is.

of

b) Je dromen volgen; het is een bitterzoete reis.